

2. Palvelujen painopiste ongelmien ehkäisyyn ja terveyden edistämiseen

Korjaaminen on kallista

Taloudellisesti tiukkoina aikoina on houkuttelevaa säästää sosiaali- ja terveyspalveluista ja -etuuksista. Tällainen politiikka tulee kuitenkin pitkällä aikavälillä kalliiksi, sillä se lykkää ja monimutkaistaa ongelmia ja viime kädessä nostaa kustannuksia.

Pahimmillaan ehkäisevän työn sekä peruspalvelujen ja -etuuksien säästöt joudutaan maksamaan sosiaalisten ongelmien kasvuna ja vaikeutumisenä (vakavat päihderiippuvuudet, lastensuojeluongelmat ja terveysongelmat kuten diabetes, sydän- ja verisuonitaudit, suun terveys, mielenterveysongelmat) ja kontrollikustannuksina (poliisi, oikeuslaitos, vankila) sekä turvattomuuden ja inhimillisen kärsimyksen lisääntymisenä.

Esimerkkejä nykyisistä korjauskustannuksista

- Ennenaikainen eläköityminen maksaa yli 20 miljardia euroa vuodessa.
- Kouluterveydenhuollon palveluista eniten 1990-luvulla leikanneet kunnat käyttivät lasten ja nuorten erikoissairaanhoidon palveluja 2000-luvun alussa enemmän kuin muut samankokoiset kunnat.
- Yhden lapsen huostaanotto ja laitossijoitus maksaa noin miljoona euroa.
- Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien suorat kustannukset ovat arvioiden mukaan 769-1004 miljardia euroa vuodessa. Jos kaikki tapaturmat vältettäisiin, säästyisi yli 2 miljardia euroa.
- Alkoholiperäiset sairaudet ovat työikäisten yleisin kuolinsyy. Alkoholien takia menetetään vuosittain 2 miljoonaa työpäivää. Alkoholi aiheuttaa 6-7 miljardin euron kustannukset joka vuosi.
- Päihdetyössä kuukauden tehohoito maksaa saman verran kuin kahden ehkäisevän työn tekijän vuosipalkat.
- Vuosi ehdotonta vankeutta maksaa noin 75 000 euroa

Mikä neuvoksi?

Universaalit eli kaikille suunnatut, toimivat, laadukkaat ja oikea-aikaiset palvelut ovat kustannustehokas ja oikeudenmukainen tapa ehkäistä sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien lisääntymistä ja vaikeutumista.

Universaaleihin palveluihin pohjautuvat hyvinvointivaltiomallit ovat useiden tutkimusten ja vertailujen kärkkästä esimerkiksi BKT:lla, kilpailukyvyllä, onnellisuudella sekä elämään tyytyväisyyden eri osalualueilla, tasa-arvolla, turvallisuudella ja sosiaalisella luottamuksella mitattuna.

Pohjoismainen hyvinvointimalli on pystynyt tuottamaan yhtäaikaan sekä taloudellista kasvua että hyvinvointia. Hyvinvointivaltion vahvuudet ovat kiistämättömät eikä niistä pidä luopua. Juuri nyt on aika päivittää tuttu malli vastaamaan uusia vaatimuksia.

Vaihtoehtottomuuden politiikasta, jossa päätöksiä viedään läpi vetoamalla taloudelliseen uhkaan, pitää päästä pois. Nyt jos koskaan on keskusteltava politiikan suurista linjoista ja arvioitava päätösten kokonais- ja pitkäaikaisvaikutuksia niin hyvinvoinnin kuin taloudenkin kannalta

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä eriarvoisuuden vähentämisen tulee olla osa kaikkea päätöksentekoa.
- Ongelmat on tunnistettava varhain ja niihin pitää puuttua heti peruspalveluissa.

- Tähän tarvitaan riittävästi rahaa, mutta huomio pitää suunnata myös työn tekemisen tapoihin, tehtävärakenteisiin ja työnjakoon erityisesti lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, kasvatusta ja perheneuvolapalveluissa sekä kouluterveydenhoidossa.
- Tulosta tuottavat myös palveluiden oikea-aikaisuus, matalan kynnyksen tukimuodot, säännölliset terveystarkastukset sekä ehkäisevä toimeentulotuki.
- Johtamista on kehitettävä ja tietotekniikkaa hyödynnettävä täysimääräisesti.
- Palveluista tulee rakentaa saumattomia kokonaisuuksia, jossa asiakkaasta otetaan kokonaisvastuu luukulta toiselle lähettämisen sijasta.
- Palveluja on kehitettävä nykyistä asiakaslähtöisemmin: kysytään ihmisiltä itseltään, millaisia palveluja he haluavat (raadit, foorumit, nettikyselyt jne.)
- Huomio kokonaisuuksiin ja kokonaiskustannuksiin eri toiminnan- ja hallinnonalojen sekä ammattikuntien välisen osaoptimoinnin sijasta.
- Hajanainen etuusjärjestelmä tulee selkeyttää.

- Palveluja ja järjestelmää ei voida kehittää ilman riittävää tietopohjaa. THL:n resurssit on turvattava, sillä palvelujen arviointi, menetelmien kehittäminen ja sosiaali- ja terveystaloustieteellinen lähestymistapa ovat välttämättömiä, jotta tiedetään miten palveluja on kehitettävä ja hyvinvointivaltiota uudistettava.

Lisätiedot

kehittämispäällikkö Aki Siltaniemi, aki.siltaniemi@soste.fi, puh 050 367 3447

erityisasiantuntija Kaarina Tamminiemi, kaarina.tamminiemi@soste.fi, puh 040 577 4614